

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسائل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین سعیدی- سعیدافغانی

۰۸ سپتمبر ۲۰۱۸

بسم الله الرحمن الرحيم

امام و نقش آن در جامعه

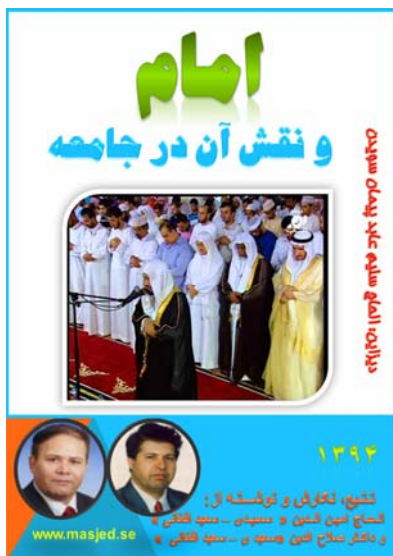
۳

فضیلت صفوف اول و صفوف سمت راست:

قبل از همه باید به عرض برسانم که اگر نماز جماعت دونفری باشد، مقتدی، باید در سمت راست امام و شانه به شانه امام ایستاده شود. در حدیثی که از ابن عباس (رضی الله عنه) روایت شده، آمده است: «بیت فی بیت خالتی میمونه فصلی رسول الله صلی الله علیه وسلم العشاء، ثم جاء فصلی أربع رکعات، ثم نام، ثم قام فجئت فقمت عن يساره فعلى عن يمينه» (شبی در خانه خاله‌ام میمونه مانندم، پیامبر صلی الله علیه وسلم بعد از خواندن نماز عشاء (به خانه) آمد و چهار رکعت نماز خواند؛ و خوابید سپس نیمه شب بلند شد و به نماز ایستاد، من آمدم و سمت چپش ایستادم، پیامبر مرا در سمت راست خود قرار داد) (بخاری ۶۹۷).

اما در مورد سمت راست صفوف نص مرفوعی از پیامبر صلی الله علیه وسلم به اثبات نرسیده است از براء بن عازب روایت است: وقتی که پشت سر پیامبر صلی الله علیه وسلم نماز می‌خواندیم، دوست داشتیم در سمت راست او بایستیم؛ چون بعد از سلام رو به ما می‌کرد، (براء) گوید: از او شنیدم که می‌فرمود: «رب قتی عذابک یوم تبعث عبادک» (پروردگارا، روزی که بندگان را زنده می‌کنی مرا از عذابت محفوظ بفرما) (مسلم ۷۰۹)

و فقها گفته اند که سمت راست امام افضلتر از سمت چپ اوست. البته اگر سمت راست دورتر از امام باشد در آن صورت سمت چپ اگر به امام نزدیکتر باشد افضلتر است. به عبارت دیگر نزدیک ایستاده شدن به امام در نماز جماعت افضل است چه در قرار گرفتن در صفوف اول باشد و چه در سمت راست یا چپ.

شیخ ابن عثیمین می گوید: «اگر مأمومین بیشتر از یک نفر بودند، در آنصورت سمت راست صف از سمت چپ افضلتر است و این زمانیست که (سمت راست و چپ) متقارن باشند در غیر اینصورت اگر سمت راست دور تر از امام نسبت به ماموم شود پس سمت چپ که به امام نزدیکتر است افضلتر خواهد بود...»

خلاصه سمت راست افضل است به شرطی که آندو متساوی یا متقارن باشند وگرنه اگر سمت راست دور باشد پس افضل چپ خواهد بود، زیرا در اینحالت سمت چپ به امام نزدیکتر است. (تفصیل مجموع فتاوی الشیخ ابن عثیمین (۱۸۴/۱۲).

همچنان در احادیث آمده است که صف اول در نماز جماعت نسبت به صف آخر افضلتر است، زیرا در حدیثی از براء بن عازب روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: « إن الله و ملائکته یصلون علی الصفوف الأول» «خدا و ملائکه او بر صفهای اول نماز، صلوات می فرستند». (ابوداود (۶۵۰).

هدف اساسی در همه احادیث پیامبر صلی الله علیه وسلم همین است که، نمازگزار در صورتی که ممکن باشد کوشش کند که به امام نزدیک باشد و کسی که هم در صف اول و هم در سمت راستی که نزدیک امام است، فضل بیشتری کسب می کند.

یادداشت:

فقها و علماء مشرعین در مورد اشتراک زنان در نماز جماعت می گویند: برای زنان عکس مردان است؛ یعنی صفوف آخر در نماز جماعت بهتر و افضلتر است نسبت به صفوف اول.

در حدیثی که از ابوهریره روایت شده است، آمده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: « خیر صفوف الرجال أولها، و شرها آخرها و خیر صفوف النساء آخرها و شرها أولها » (بهترین (با فضیلتترین) صفوف مردان صف اول و بدترین (کم فضیلتترین) صفوف آنها صف آخر است و بهترین صفوف زنان صف آخر و بدترین صفوف آنها صف اول است). (مسلم (۴۴۰).

پشت سر امام باید چه کس ایستاد شود :

قبل از همه باید گفت ، که صف اول مصلین در نماز جماعت باید از پشت سر امام آغاز و تشکیل گردید و صفوف باید به طرف راست و چپ امتداد یابد .

در مورد این که چه کسی پشت سر امام باید ایستاد ، رهنمود آن در حدیثی از ابو مسعود انصاری به شرح ذیل با حکمت و زیبایی خاص آن بیان گردیده است :

پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «کسانی از شما پشت سر من بایستند، که دارای عقل و علم بیشتری هستند» (صحیح امام مسلم ۴۳۲- ۳۲۳- ۱) (عون المعبود ۶۶۰- ۳۷۱- ۲) (سنن ابن ماجه ۹۷۶- ۳۱۲- ۱)

امام نباید ، امامت جماعتی کسانی را به دوش گیرد که او را دوست ندارند. اگر در بین جماعت، اختلاف وجود داشته باشد (بدین معنا که عده ای او را دوست داشته باشند و عده ای دیگر از او ناراضی باشند) ملاک ، نظر اکثریت است. هر گاه شخصی میان انجام امامت نماز و گفتن آذان مخیر گردد بهتر است امامت را انتخاب کند.

بر امام لازم است که اوقات نماز را رعایت کند ، نماز ها را در اول وقت آنها برگزار نماید ، وحق ندارد به بهانه جمع شدن افراد بیشتر نماز جماعت را به تأخیر بیندازد.

امام باید محض به خاطر رضای خداوند عزوجل، امامت را انجام دهد و امانت خداوند متعال را در طهارت و تمام شروط به جای آورد.

امام نباید قبل از تنظیم و راست نمودن صفوف جماعت، تکبیر احرام بگوید. امام وظیفه دارد و بر وی لازم است که به طرف راست و چپ صفوف نگاه کند و صفوف مصلین را منظم کند. حکم این در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و سلم چنین فورمولبندی گردیده است: «سوا صفوفکم فإن تسویه الصف من تمام الصلاة» (صف هایتان را راست کنید؛ چون راست کردن صفوف از کمال نماز است) (صحیح امام مسلم ۴۳۳ / ۳۲۴ / ۱) (صحیح امام بخاری ۷۲۳ / ۲۰۹ / ۲).

از ابو مسعود روایت است که پیامبر صلی الله علیه و سلم قبل از نماز به شأنه نمازگزاران دست می کشید و می فرمود: «استووا ولا تختلفوا فتختلف قلوبکم ...»

(صف هایتان را راست کنید و اختلاف نکنید که (با اختلاف) قلب هایتان از هم دور می شود). (صحیح مسلم ۴۳۶ - ۱۲۸ / ۳۲۴ / ۱)، (سنن ابو داوود ۶۴۹ / ۳۶۳ / ۲).

از نعمان بن بشیر روایت است: که پیامبر صلی الله علیه و سلم چنان صف های ما را راست می کرد که گویا (تیر قدح) را راست می کند.

امام بعد از ای نکه شأنه نماز گزاران در برابر هم قرار گرفت و پا های آنان به هم متصل شد و مؤذن از گفتن اقامه فارغ شود، تکبیر احرام را به جا آورد.

همچنان مؤذن یا مصلی دیگر اقامه را به فاصله ای که مردم خود را برای نماز آماده می کنند به تأخیر می اندازد.

امام باید تکبیر احرام و سایر تکبیر های دیگر را با صدای بلند بگوید. امام به تخفیف نماز شده امر شده است از ابو هریره روایت است که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرمود: «إذا صلی أحدکم للناس فلیخفف فإن فیهم الضعیف والضعیف والکبیر فإذا صلی لنفسه فلیطول ما شاء» (هر گاه یکی از شما برای مردم امامت کرد نمازش را سبک بخواند چون در میان آنها ضعیف، مریض و مسن وجود دارد و اگر خودش به تنهایی نماز خواند هر اندازه ای که دلش خواست نماز خویش را طولانی سازد).

(صحیح امام بخاری، فتح الباری ۷۰۳ / ۱۹۹ / ۲)، (صحیح امام مسلم ۴۶۷ / ۳۴۱ / ۱)، (سنن الترمذی ۱ / ۱۵۰ / ۲۳۶)، (سنن نسائی ۲ / ۹۴).

صفوف مردان و زنان در نماز جماعت:

اسلام جای زن را در مسجد هنگام ادای نماز جماعت به اساس حدیث پیامبر صلی الله علیه و سلم معین و مشخص نموده است، و برای زن هدایت فرموده است که نباید از مردان در نماز مقدمتر و جلوتر ایستاده شود و یا هم در نزدیکی ایشان نماز بخواند.

سخن ما متوجه آنعده از مساجد است که محل مستقلی و جداگانی برای زنان نداشته باشد.

فلسفه و حکمت این که چرا جای و محل زنان در نماز جماعت در عقب مردان است باید گفت که وضع احکام شرعی در دین مقدس اسلام بر اساس مصالح و مفاسد است و هر حکمی دارای فلسفه، حکمت و علت است؛ ولی بیان و کشف علت تمام جزئیات احکام، کار بسیار مشکلی برای عقل قاصر ما انسانها است.

ولی با این اختصار اکتفا نموده و میگوئیم که روح و کمال تمام عبادات در دین مقدس اسلام به حضور قلب و توجه آن، به درگاه ذات حق تعالی می باشد، طوری که هیچ عبادتی، بدون توجه قلبی، نه تنها مورد قبول و رحمت ذات حق تعالی واقع نمی شود بلکه از اعتبار هم ساقط است.

بر همین اساس، دستور و هدایت پیامبر صلی الله علیه وسلم غرض محافظت توجه قلبی و ایجاد واقعی خضوع و خشوع در نماز، محل و جای زنان در نماز جماعت در عقب مرد ها تعیین گردیده است .
از جانب دیگر نزدیک بودن زن و مرد در یک مکان، در حال نماز، با توجه به جذابیت زن برای مرد (حداقل بعض موارد)، محل و مضر به توجه قلبی در نماز می باشد.

در مورد صفوف مردان و زنان در نماز جماعت در حدیثی از ابو هریره (رض) روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: «خیر صفوف الرجال اولها، وشرها آخرها وخیر صفوف النساء آخرها وشرها اولها» (بهترین با فضیلت ترین (صفوف مردان صف اول و بدترین) کم فضیلت ترین (صفوف صف آخر است ، و بدترین صفوف زنان صف آخر و بدترین صفوف آنها صف اول است)». (صحیح امام مسلم ۶۶۰ - ۲۶۹ - ۴۵۸ / ۱) ، (سنن ابو داود ۵۹۵ / ۳۱۸ / ۲) ، (سنن ابن ماجه ۹۷۵ / ۳۱۲ / ۱)

این هدایت و فرموده پیامبر اسلام که بهترین صفوف مردان صف اول است « تصریح به افضل بودن صف اول برای مردان می باشد . »

بدترین صف های مردان آخر آنهاست « زیرا در آن ترك فضیلتی می باشد که صف اول دارد» آخرین صفوف زنان بهترین آنهاست « زیرا از خلط شدن با مردان دور است و خلاف صف اول زنان که گمان خلط شدن با مردان بوده و همچنان قلب به سبب دیدن و شنیدن سخنان آنها به ایشان تعلق پیدا می کند لذا صف اول زنان بدترین صفوف آنها می باشد.

از این حدیث مبارک طوری معلوم می شود که نماز زنان به صورت صف جایز است خواه در نماز جماعت با مردان بوده یا تنها جماعت زنان باشد.

اگر مقتدی يك نفر باشد باید به طرف راست امام و شانه به شانه او ایستاده شود: اگر تعداد مقتدی ها بیشتر بودند به صف اول مردان، سپس بچه ها در اخیر زن ها ایستاده شوند . ولی اگر مقتدی يك زن باشد، باید در پشت سر امام ایستاده شود .

در این مورد هدایت پیامبر صلی الله علیه وسلم را در حدیثی که از انس بن مالک روایت شده به شکل ذیل می خوانیم :
«أن رسول الله صلى الله عليه وسلم به وبإمه أوخالته، قال : فاقمینی عن یمینه ، وأقام المرأة خلفنا» (پیامبر صلی الله علیه وسلم برای او و مادر یا خاله اش امامت کرد، او را در سمت راست خود و زن را پشت سر ما قرار داد). (صحیح امام بخاری ۷۰۰ / ۱۹۲ / ۲) ، (صحیح امام مسلم ۴۶۵ / ۳۳۹ / ۱) ، (سنن ابو داود ۷۷۶ / ۴ / ۳) .

وظایف امام مربوط قرانت:

خواندن قرانت قرآن عظیم الشان ، بخش مهمی در وظایف امامت است : امام باید دعای افتتاح و تعوذ (اعوذ بالله ...) را مانند نماز انفرادی به حالت آهسته (خفیه) بخواند ولی قرانت سوره فاتحه و سوره بعد از آن را دو رکعت نماز صبح و در دو رکعت اول نماز مغرب و دو رکعت اول نماز عشاء با صدای بلند قرانت کند .

امام در حالی که برای ادای نماز به پا ایستاده باید در سه مورد سکوت را رعایت کند .
الف : بعد از آن که تکبیر تحریمه را اعلام کرد ، طوری که قبلاً یاد آور شدیم ، باید دعای افتتاح را به آهستگی بخواند و سپس به اندازه قرائت فاتحه سکوت کند. تا مقتدیان فرصت به گوش دادن قرائت امام را از دست ندهد. امام زمانی که از قرائت فاتحه به صورت جهری فارغ می شود لحظه مختصری سکوت کند.
همچنان امام بعد از قرائت سوره قبل از رفتن به رکوع سکوت کوتاه ویی نهایت مختصری به عمل آرد. امام کوشش کند نظمی را در ادای نماز جماعت رعایت و ایجاد کند که نماز پنجگانه را به وقت معینه اش اداء نماید به خصوص وجیبه امام است تا نماز صبح را در اول وقت که هوا هنوز تاریک است به جا آورد و قرائت آن را کمی طویل انجام دهند.

مکث در قیام نماز:

از پیامبر صلی الله علیه و سلم دو بار مکث در قیام نماز وارد شده است، یکی مستقیماً بعد از تکبیرة الاحرام، و دیگری درست قبل از رکوع.

سکوت بعد از تکبیرة الاحرام به خاطر قرائت دعاء افتتاح می باشد که البته سنت است.
ولی سکوت قبل از رکوع و بعد از قرائت قرآن، طوری که گفتیم ، سکوتش کوتاهتر است و چیزی خوانده نمی شود و شاید علت مکث قبل از رکوع آنست که پایان قرائت قرآن به الله اکبر رکوع وصل نشود، لذا سنت است که پس از پایان قرائت کمی مکث کرد، و سپس الله اکبر رکوع گفت و به رکوع رفت .

ادامه دارد